

Estratègies d'inici de torn en el debat electoral

Maria Josep Cuenca
Universitat de València
Maria Josep Marín
Universitat Politècnica de València

Introducció

El debat electoral és un gènere no cooperatiu en què els polítics busquen la polèmica i l'enfrontament d'opinions divergents (Cortés i Bañón 1997). La intenció última dels participants en aquest tipus d'esdeveniment mediàtic és aconseguir el vot dels ciutadans, de manera que mostrar control discursiu sobre els adversaris pot contribuir considerablement a convèncer els destinataris de la superioritat dels partits que cada polític representa.

En aquest treball analitzem els inicis de torn del debat electoral realitzat amb motiu de les eleccions autonòmiques del 1995, emès per TV3 i TVE el 3 de novembre de 1995 (1 hora i 53 minuts). Així, hem transcrit el debat, hem identificat els torns i hi hem diferenciat intervencions quan consideràvem que, malgrat una interrupció, no hi havia canvi de torn. Seguidament, hem classificat tots els inicis marcats i els hem inclòs en una base de dades Access que ens ha permès creuar diferents trets funcionals i formals. Dels 374 torns, 213 tenen alguna estratègia d'inici identificable i recurrent, la qual cosa indica clarament que l'inici de torn constitueix una posició crucial en l'estructura de l'intercanvi.¹

En el debat, hi participen dos moderadors (Carles Francino i Carme Ros) i els caps de llista que es presenten com a candidats a la presidència de la Generalitat de Catalunya per al període 1995-1999: Jordi Pujol (Convergència i Unió, CiU), president de la Generalitat des de les primeres eleccions autonòmiques (1980), Joaquim Nadal

¹ El que habitualment és una estratègia d'inici es converteix de vegades en el torn complet, ja que aquest no continua. Aquest fet es dona en 56 casos.

(Partit Socialista de Catalunya, PSC), Rafael Ribó (Iniciativa per Catalunya-Verds, IC-Verds), Àngel Colom (Esquerra Republicana de Catalunya, ERC) i Aleix Vidal-Quadras (Partit Popular, PP).

Segons l'estructura típica del gènere, el debat analitzat consta de les parts següents: *presentació* de l'esdeveniment i dels participants, que duen a terme els moderadors; *desenvolupament* dels arguments i contraarguments per part dels polítics en relació amb els temes tractats; *darrer missatge* dels polítics participants, on s'adrecen als ciutadans per sol·licitar, de manera més o menys explícita, el vot per al seu partit i sintetitzen els arguments que consideren de més pes, i *comiat*, amb el qual els moderadors diuen adéu als polítics i als espectadors i tanquen el debat.² La part central i de més durada del debat és, evidentment, el desenvolupament, que presenta diferents blocs temàtics (en aquest cas, balanç de l'última legislatura, Catalunya a l'estat de les autonomies i a Europa, propostes d'autogovern i prestacions econòmiques i socials). De fet, és també el bloc que inclou més torns 353, enfront dels 12 del darrer missatge, 5 del comiat i 4 de la presentació.

D'altra banda, segons ha estat pactat amb anterioritat, cada bloc temàtic del desenvolupament és iniciat per un polític (seguint l'ordre de major a menor representació parlamentària) i comença amb un torn de dos minuts de durada. Acabat aquest i les rèpliques que en resulten per al·lusions, s'obre el torn lliure. El darrer missatge també té un temps màxim de dos minuts.

En els 374 torns del debat, alguns dels quals inclouen més d'una intervenció (en total hi ha 459 intervencions), trobem formes o estratègies diverses vinculades sobretot a l'organització del torn: la distribució i l'acceptació del torn o la lluita per aconseguir-lo. Les estratègies d'inici més recurrents són els vocatius i les repeticions³ i

² Cortés i Bañón (1997: 16) diferencien, a més, una part prèvia al desenvolupament, l'exposició, on els participants emeten un primer missatge breu. En el cas dels debats electorals que hem estudiat en aquests i altres treballs (Marín 2003 i 2005; Campos, Marín i Cuenca 2004), aquesta primera intervenció sol incloure's en el desenvolupament i s'endinsa ja en el primer dels temes a tractar, sovint un balanç de la legislatura que acaba.

³ Ens referim a autorepeticions exactes o gairebé exactes. No hem considerat en el grup de repeticions els casos en què l'element repetit és un marcador discursiu, un

els marcadors discursius (conjuncions, interjeccions, verbs de percepció gramaticalitzats, etc.). Entre els marcadors discursius, hem identificat formes d'acord (*entesos, d'acord, bé, molt bé*), d'agraïment, petició i excusa (*gràcies, sisplau, dispensi, perdoni, és que*), de pausa (*un moment, un segon*), de polaritat (*sí i no*), connectors i interjeccions (*i, però, doncs, home, eh, ah*, verbs de percepció i altres formes). Les funcions que realitzen aquests elements i mecanismes són fonamentalment estructurals, tot i que també és possible identificar funcions modalitzadores i proposicionals, de vegades combinades amb les estructurals.

Funcions estructurals

És fàcilment comprovable que l'inici del torn és una posició important on sovint se situen elements que responen al torn anterior o preparen el torn posterior. Com indica Schlegloff (1987: 72), "turn beginnings are important because they are an important place for turn projection, and, given the importance of turn projection in turn-taking, they are important structural places in conversation".

En el debat que analitzem, la majoria d'elements que encapçalen torn tenen una funció estructural relacionada amb l'organització en torns que caracteritza el debat electoral com a gènere conversacional dirigit per un moderador.

Delimitació de seqüències

La primera de les funcions estructurals identificada entre els inicis marcats és la delimitació de seqüències, funció duta a terme pels moderadors, els encarregats d'obrir i tancar l'esdeveniment mediàtic que constitueix el debat i també de marcar la transició entre blocs o seqüències. N'hem trobat tres casos, dos manifestats per *bona nit* i un tercer per *bé doncs, bona nit*.

(1) Moderador: [...] Gràcies a tots per venir. Sort al dia dinou. Gràcies a

element de polaritat o un vocatiu, ja que els hem classificat d'acord amb la funció bàsica que realitzen.

la gent que ens han seguit en directe:, des d'aquí, al estudi, gràcies a la gent que des de casa, sobretot als que han aguantat fins al final i fins a una pròxima ocasió. Bona nit. [(;A reveure?)]
Moderadora: [(Bona nit)]. (EA95: 374)

L'exemple anterior mostra com la moderadora posa punt final a la trobada mitjançant *bona nit*. Per altra part, en (2) el moderador utilitza *bé doncs*, seguit de *bona nit, de nou*, per donar pas al començament efectiu del debat:

(2) Moderador: Bé doncs, bona nit, de nou! (<mirant les càmeres>). Ja han pogut veure quin és el muntatge, quins han estat tots els preparatius d'aquest debat que ja és a punt de començar i que, recordem, emeten de forma conjunta Televisió de Catalunya i Televisió Espanyola. (EA95: 3)

En efecte, després de la salutació inicial, s'ha projectat un vídeo de l'arribada dels polítics als estudis de televisió, acabat el qual el periodista marca el canvi amb aquest inici de torn.⁴

Distribució de torn

Una de les convencions més rellevants dels debats electorals és l'autoritat discursiva del moderador, que condueix el debat i distribueix el torn entre els participants. En aquesta funció hem trobat 52 casos d'inicis marcats, entre els quals la forma més destacada és el vocatiu formal ("*senyor + cognom*"), cosa lògica si tenim en compte que el moderador té al davant els més alts representants dels ciutadans, als quals s'ha d'adreçar en tot moment respectuosament. Però també hi podem trobar altres formes o estratègies com ara les repeticions i alguns marcadors discursius del tipus *sisplau, un moment, un segon*.

Els moderadors utilitzen vocatius en els inicis de torn per a atorgar la paraula als polítics en les primeres intervencions de cada

⁴ Norrick (2001) analitza la funció delimitadora de well dins de la narració oral i la concreta en quatre casos: inici d'història, inici d'episodi, avançament de seqüència final i represa de tema principal. Veiem que la funció delimitadora de bé (doncs) és paral·lela a la de well.

bloc temàtic i en la intervenció final, situacions en què l'ordre d'actuació està pactat, no hi ha dret a rèplica i els polítics solen respectar el temps assignat:

(3) Nadal: ... que Barcelona hi jugui un paper de ciutat líder d'una nació líder que sigui el centre d'una euroregió mediterrània que compensi l'Europa del Nord [(amb una gran nació)]
Moderadora: [(Vagi acabant)].
Nadal: ... de l'Europa del Sud.
Moderadora: Senyor Pujol.
Pujol: Sí. Bé, estem intentant que aquest encaix, eh:, de Catalunya a Espanya es faci cada cop millor... (EA95: 50)

En altres casos, l'inici de torn marcat pel vocatiu correspon a una redistribució del torn entre els participants. En aquestes ocasions, els moderadors interrompen, si cal, la intervenció del polític, la qual cosa sol provocar encavalcaments. Una de les situacions més típiques es dona quan indiquen al polític que se li acaba el temps (4):

(4) Ribó: En canvi, si ens comram_ si ens comparem amb Espanya, fins i tot hi han xifres tan escandaloses que avui Catalunya gasta menys en recerca i desenvolupament, no només que la mitja europea, [(sinó que la mitja espanyola)]
Moderadora: [(Senyor Ribó, vagi acabant, sisplau.)]
Ribó: ... o que l'atur juvenil, com li he recordat abans, a Catalunya és superior a l'espanyol. Siguem-ne realistes, menys cofoistes i no fem comparances pur_ purament (¿zzzz?) escenaris. (EA95: 57)

Si, després de ser advertits, els polítics continuen parlant sense tenir en compte l'avís, els moderadors insisteixen amb inicis marcats per vocatius combinats amb marcadors discursius:

(5) Moderadora: [(Vagi acabant, senyor Ribó)].
Ribó:[...] Nosaltres tenim una radical confrontació amb aquesta política per (a)nar per un altre camí que: passa per les persones, no a cop de talonari com fan vostès amb aquests que vostè diu: "els que no segueixen, els que pateixen", [(no, no atacant)]
Moderadora: [(Senyor Ribó, sisplau)].
Ribó: ...les arrels d'aquella marginació i la seva. (EA95: 295)

També la intervenció fora de torn d'un polític pot ser causa que el moderador iniciï el torn amb un vocatiu per treure-li la paraula. És habitual aleshores trobar el vocatiu repetit, ja que la repetició augmenta la força il·locutiva de l'acte de parla, el qual resulta, en aquest sentit, menys cortès:

(6) Vidal-Quadras: [(Ens queda el debat de la última setmana en directe)]
Moderadora: ...Però hem d'acabar en algun moment i, per tant, proposem acabar, [(deixar-ho aquí, i fer la darrera intervenció)].
Vidal-Quadras: [(Per cert, és que, com hem quedat amb això del debat en directe la última)] setmana?
Moderador: Senyor Vidal-Quadras, senyor [(Vidal-Quadras. I no)].
(EA95: 357)

Així mateix, alguns marcadors discursius, fonamentalment indicadors de pausa o amb significat d'excusa, emprats al començament del torn serveixen als moderadors per a ordenar als polítics que respecten les paraules donades:

(7) Vidal-Quadras: [(Sí, sí)].
Moderadora: ...[(explicacions que puguin)], que poguessin ser força entenedores per la gent en general. [(Senyor Nadal, i després el senyor Colom)].
Vidal-Quadras: [(Jo, miri_ Ai! bueno)]
Moderadora: Un segon.
Vidal-Quadras: Jo pensava que n'hi havia torn lliure ara. (EA95: 265)

Com podem observar, en (7) la moderadora usa un marcador de pausa, *un segon*, per aturar Vidal-Quadras, que no té el torn. En aquesta funció de redistribució de torn hi ha altres marcadors que poden bé atenuar l'ordre executada pel moderador o bé atorgar-li més força:

(8) Moderadora: Bé. [(Jordi Pujol)].
Vidal-Quadras: [(Dos mil funcio_ dos mil comerciants ha dit, senyor Colom?)]
Colom: [(Sí, dos mil, dos mil)]
Pujol: [(Bé, jo aniré)] contestant com pugui, perquè naturalment,
Moderadora: **Sisplau.**
Pujol: ...[(¿considerin?) que la majoria de crítiques me les fan a mi, tinc dos minuts (¿zzzz?))] (EA95: 319)

En l'exemple anterior, amb el marcador *sisplau*, la moderadora demana respectuosament silenci a Colom i Vidal-Quadras perquè pugui parlar Pujol, a qui acaba d'atorgar la paraula. En canvi, en el cas que veiem a continuació, utilitza la combinació *a veure, sisplau*, que té un caràcter més imperatiu:

(9) Nadal: [(¿zzzz?) els abusos de l'Eix transversal en fan quadre com la variant de Girona (¿zzzz?)]]
Colom: [(¿zzzz?) [parlen tots tres alhora i no s'entén el que diuen]] qui a des_ qui ha desmuntat més el territori no sé qui s'endurà la palma, eh?, [(sí la variant de Girona o (¿zzzz?))][Tornen a parlar tots alhora i no s'entén el que diuen]
Moderadora: [(A veure, sisplau, hauríem_ hauríem d'acabar ara)]. Eh, som_ som conscients que, de tenir més temps, seguirien parlant i seguiria havent-hi, eh, altres torns de rèplica per al·lusions perquè vostès, [(tots vostès hi estarien disposats.)] (EA95: 353)

De fet, la utilització de dos marcadors discursius junts augmenta la força conativa d'aquests elements, ja destacada en aquest cas per l'ús del marcador *a veure*, element que en el debat electoral introdueix majoritàriament ordres del moderador (Marín 2003). Amb tot, la moderadora no deixa de banda l'obligada cortesia, atès que l'aparició de *sisplau* remarca la formalitat del gènere i l'actitud de respecte cap als participants.

Finalment, convé destacar que l'estratègia amb què els moderadors marquen més sovint els seus inicis quan es tracta de treure la paraula als polítics participants és la repetició:

(10) Moderador: [(No, no, no, ha acabat el temps)], però li regalo 10 segons per les interrupcions, senyor Colom.
Colom: Gràcies. No, simplement que: em sembla que confonem amb paraules o amb promeses, al ciutadà, perquè entenc que els traspassos han sig(u)t menors. Torno a dir, President, ni tan sols els arxius de la Generalitat Republicana hem conseguit, ha conseguit vostè i ho va vendre amb un buit plateret en el debat de quinze anys d'Autonomia i de quinze anys de [(Parlament)].
Moderador: [(S'ha acabat)], s'ha acabat regal dels 10 segons. Jo no sé si he apuntat bé l'ordre Carme, era el senyor Vidal-Quadras i el senyor Ribó o al revés? Mmm, és igual. Senyor Vidal-Quadras. (EA95: 171)

Segons podem observar en (10), Colom, després de ser advertit que ha consumit el seu temps, continua parlant més del que el moderador considera prudent, de manera que aquest decideix treure-li el torn.

Així doncs, podem afirmar que entre les formes i estratègies d'inici de torn lligades a la distribució de paraula en el debat per part dels moderadors, els vocatius s'utilitzen en la funció més neutra d'atorgar torn. En canvi, quan es tracta de fer que els polítics respecten l'ordre de paraula o de treure'ls el torn assoleixen més rellevància els marcadors, sobretot en combinació, i les repeticions.

Acceptació de torn

El debat polític televisiu es basa en una estructura molt rígida, en què el moderador regula els torns. Quan el moderador dóna el torn, el polític sol iniciar-lo acceptant-lo (96.5% dels casos). Amb freqüència (21.7%), l'acceptació està precedida d'un tancament del torn del participant anterior per part del moderador, que tot seguit dóna el nou torn.

(11) Moderador: Gràcies, senyor Vidal-Quadras. Senyor Ribó té la paraula.

Ribó: Sí. Nosaltres som partidaris d'aprofundir l'autogovern, en tots els temes que es podrien fer sense tocar les lleis bàsiques en una primera etapa i (a)nar cap a la reforma constitucional, cap a un estat federal, en un procés també de federalisme a Europa. (EA95: 123)

Per tant, aquesta estructura constitueix clarament un parell adjacent⁵ i té una naturalesa molt marcada d'intercanvi ritual, en el sentit de Goffman (1976):

These [interpersonal verbal] rituals often serve a bracketing function, celebratively marking a perceived change in the physical and social

⁵ Goffman, basant-se en Sacks, defineix el concepte de parell adjacent com segueix: "a couplet, a minimal dialogic unit, around two utterances long, each utterance of the same 'type', each spoken by a different person, one utterance temporally following directly on the other" (1976: 257).

accessibility of two individuals to each other [...], as well as beginnings and endings –of a day's activity, a social occasion, a speech, an encounter, an interchange. So in addition to the fact that any act performed during talk will carry ritual significance, some seem to be specialized for this purpose –ritualized in the ethological sense- and these play a special role in the episodic of conversation. (Goffman 1976: 269)

L'acceptació de torns és la funció més nombrosa entre els inicis marcats (57 torns d'acceptació: 46 dels polítics i 11 dels moderadors) i es vehicula a través de les formes *bé*, *molt bé*, *gràcies* (*moltes gràcies*, *moltíssimes gràcies*), *sí*.⁶ El cas de *sí*, utilitzat com a marcador discursiu i no pròpiament com a adverbi, l'hem vist en l'exemple anterior. En el següent, trobem una forma complexa combinada:

(12) Moderador: [...] En fi, són qüestions que: sortiran de ben segur en els pròxims minuts i aquest tercer bloc li toca obrir-lo al candidat d'Esquerra Republicana, Àngel Colom. Senyor Colom, té els dos minuts de: de rigor per començar.

Colom: **Bé doncs, moltes gràcies**. Justament per resoldre els problemes concrets que tenen els ciutadans i les ciutadanes a casa nostra, eh:, entenc que és imprescindible, entenem des d'Esquerra Republicana que és imprescindible, que entrem en una etapa d'augment de l'autonomia, i d'augment substancial de l'autonomia. ... (EA95: 106)

En algunes ocasions, l'acceptació indica també l'inici de l'argumentació, com en el cas de *bé* (13) i en casos de combinació entre marques d'acceptació i d'inici (14):

(13) Moderador: Els hi agraeixo la brevetat que estant tenint en aquestes últimes intervencions, fins al moment. Senyor Colom, comença el seu torn, l'últim missatge també d'aquest debat.

Colom: **Bé**, jo en aquestes eleccions, eh, confio en que Catalunya farà, a través de la_ del seu vot, eh, una tria per a un pas endavant, que superi en molt i en millor aquests quinze anys d'autonomia que:, efectivament, deixin pòsit positiu, però **MOLTES**, greus, gravíssimes mancances. ... (EA95: 365)

(14) Moderadora: [(Senyor Ribó, sisplau)].

⁶ Sobre aspectes relacionats amb l'ús de *bé* i *bueno* en català oral, podeu consultar González (1998, 2004) i Vila (1998).

Ribó: ...les arrels d'aquella marginació i la seva fractura social.

Moderadora: Senyor Joaquim Nadal.

Nadal: **Sí, bé**, le_ les nostres propostes sobre, eh:, economia i benestar que era el bloc que ara havíem de tractar, torno al principi: un pacte per l'ocupació i la igualtat, un pacte per l'educació, la formació i la cultura, un pacte per les ciutats i els pobles. Si parlem de l'economia, parlem de les finances de la Generalitat, de l'economia interna del govern de Catalunya, i nosaltres la voldríem endreçar.[...] (EA95: 297)

En altres casos, l'acceptació del torn va seguida d'un marcador de contraposició:

(15) Ribó: [...] Sota Catalunya no s'amagui més, senyor Pujol, perquè el seu balanç, més enllà de l'Estatut, és prou pobre per poder dir que ha aconseguit cotes superiors d'autogovern.

Moderador: Senyor Pujol.

Pujol: **Bé, miri**, el que hem aconseguit cadascú ho pot judicar com vulgui. En aquests últims dos anys lo que hem aconseguit és canviar el model de policia. (EA95: 125)

Cal notar, però, que de vegades el moderador/a utilitza formes d'acceptació vinculades al torn (*bé, molt bé, gràcies*); en aquest cas, atesa la funció del moderador, el moviment és diferent. Normalment, l'acceptació del moderador és un moviment encadenat a dues intervencions prèvies: hi ha una intervenció en què el moderador demana la finalització d'un torn i una intervenció del polític. Si el polític acaba la intervenció, el moderador accepta aquesta acció (16):

(16) Moderador: [(Senyor Vidal-Quadras, senyor Vidal-Quadras, vagi acabant, vagi acabant sisplau. Sí, després podrà seguir, eh?).]

Vidal-Quadras: ... cada vegada més lluny d'Europa, cada vegada més lluny de la resta d'Espanya.

Moderador: **Entesos**. S'han aixecat algunes mans, sens_ (¿zzzz?)_ No, no, sí a vostè encara li queda un torn, senyor Nadal. (EA95: 42)

De vegades, el si el polític continua el torn malgrat el preavís, i el moderador l'interromp amb la forma d'acceptació (17):

(17) Nadal: [...] Hi ha molta gent encara que truca a les portes de la Plaça de Sant Jaume i jo us ofereixo, en nom del Partit dels Socialistes de

Catalunya entreu amb nosaltres a la Generalitat, voteu al Partit dels Socialistes de Catalunya.

Moderador: **Gràcies, senyor Nadal.** Acabaríem, l'última intervenció, candidat de Convergència i Unió, senyor Pujol. (EA95: 368)

D'aquesta manera, el moderador sovint utilitza formes d'acord per tancar un torn de manera cortesa, o almenys minimitzant els efectes d'un acte amenaçador, i atorgar la veu a un altre participant.

(18) Moderador: [(¿zzzz?) senyor Quadras, vagi acabant].

Vidal-Quadras: ...l'administració autonòmica com entre l'administració autonòmica i l'administració local i d'aquesta manera tindrem més recursos per generar estalvis, per generar inversió i llocs de treball que és el que el país necessita.

Moderador: Entesos. Senyor Ribó, el seu torn, també. (EA95: 175)

(19) Moderadora: [(Vagi acabant, senyor Colom)].

Colom: ...sinó socialistes. Esquerra sí que, sincerament, això acaba de demostrar a l'Ajuntament de Barcelona que s'ha acabat les grans superfícies.

Moderadora: **Bé.** [(Jordi Pujol)]. (EA95: 315)

Lluita pel torn

Malgrat l'estructura rígida del debat, una vegada realitzada la primera intervenció de tots els participants en cada bloc temàtic i emeses les respostes per al·lusions que se'n deriven, s'hi produeixen situacions en què els participants han de competir pel torn. Aquests casos de lluita per la paraula (un total de 29) es manifesten en els inicis de torn mitjançant repeticions⁷ i, sobretot, mitjançant el terme de polaritat *no*, emprat com a marcador discursiu. De forma molt més esporàdica, també hi apareixen altres marcadors discursius entre els quals destaca *és que*.

De vegades, la lluita té lloc perquè el parlant intenta defensar el seu torn davant les incursions d'altres polítics que volen intervenir quan no els correspon:

⁷ Schlegloff (1987: 72) ja destaca les repeticions en l'inici de torn i les relaciona, junt amb els marcadors discursius, amb la preparació del torn i la lluita pel torn.

(20) Pujol: [...] Resulta que nosaltres tenim 70 m² per 1.000 habitants de grans superfícies i la mitja espanyola és de 180, per tant, el segon argument també cau [rumors].

Vidal-Quadras: [((¿zzzz?))]

Colom: [((¿zzzz?))]

Pujol: **Resulta**, [(**resulta** que en terreny de l'habitatge)], resulta que en el terreny de l'habitatge Catalunya, he de dir que en bona col·laboració amb això amb el govern central, fins fa poc, ara no, però fins fa poc sí, és la comunitat que ha treballat més en el terreny del preu taxat [...] (EA95: 333)

En (20), Pujol marca l'inici del seu torn amb una repetició que posa de manifest la lluita pel torn que manté amb Vidal-Quadras i Colom, els quals fan alguns comentaris durant la seua intervenció.

Tanmateix, majoritàriament, la lluita s'esdevé perquè els participants volen fer-se lloc en un torn aliè per dir alguna cosa:

(21) Pujol: ... Deixi'm ara contestar a lo que anàvem quant a política econòmica. Després si tinc temps contestaré amb això, que és fàcil de contestar [(i que el senyor_)]

Vidal-Quadras: [(**És que** si no contesta això anem malament, eh?)]

Pujol: ...i que el senyor Solbes i el senyor Rojo i el senyor_ tanta gent li contestaran bé i l'hi explicaran i potser fins i tot vostè també aleshores ho entendreà. (EA95: 283)

Com s'observa en l'exemple anterior, es tracta generalment d'introduir alguna crítica o de contradir el discurs del polític que està parlant, de manera que, a aquesta funció estructural de lluita, se sol afegir un valor modal de desacord o contraposició. Aquest valor també pot aparèixer quan el polític que té la paraula lluita per mantenir-la i, al mateix temps, contradia un comentari que un altre polític ha aconseguit introduir en el seu torn. En aquests casos, és freqüent trobar el marcadore *no*, sovint repetit, o combinat amb altres estratègies d'inici com ara repeticions o marcadors discursius.

(22) Pujol: [...] moltes d'altres no. Una cosa que només hem fet en benefici de Catalunya? La:_ miri, doncs la modificació del model_ model policial.

Ribó: Això no és veritat, perquè la llei_ la llei [((¿zzzz?))]

Moderador: [(¿Senyor Ribó ...?), després)].

Pujol: [(**No, no, perdoni**, sí això és la_ absolutament veritat. Hi ha les comissaries de Santa Coloma de Farnés, de Ripoll... que no hi eren, no?)]

Bé, no, jo crec que hauríem de posar una mica les coses en el seu punt, perquè és clar, en aquest tipus de debat, al qual és molt difícil allargar-se, doncs, un diu una frase i sembla que allò va a missa?, no? (EA95: 186)

D'altra banda, tot i que són poc freqüents, també trobem alguns exemples de lluita amb encavalcament que no reclamen torn:

(23) Moderadora: [(Vagi acabant, senyor Vidal-Quadras)]. Per al·lusions deuria contestar el senyor Pujol, però tenia l_ demanada la paraula el senyor Colom. [Li cedeix, d'acord].

Pujol: [No tinc_ no tinc pressa]. Contestaré, si em dóna: resp_ possibilitat de contestar el (¿darrer bloc?) ja contestaré. No, no, [(no tinc pressa, no s'amoïni)]. (EA95: 61)

Finalment, direm que són escassos el casos del lluita per part dels moderadors (7 en total) i es donen en les situacions ja esmentades en què han de treure la paraula a algun participant que ha estat advertit de l'acabament del seu torn o del bloc temàtic i no acaba de parlar. Normalment, és el marcador discursiu *no* el que inicia aquest tipus de torn:

(24) Moderador: [(Ens estem passant de temps, senyor Colom)].

Colom: Acabo [(zzzz?)].

Moderador:[(**No, no**, de veritat, és que anem passats, acabem aquest bloc o no l'acabarem mai)]. (EA95: 255)

Funcions modals i proposicionals

En els inicis de torn, els valors modals i proposicionals són molt menys freqüents que els estructurals, a diferència del que s'esdevé en posició interna, on les estratègies modals i proposicionals superen amb escreix les organitzatives.

Funcions modals

Les funcions modals (48 casos) són, com hem dit, menys

habituals en inici de torn que les estructurals i, a més, sovint es combinen o se sumen a valors relacionats amb el torn, com ara la lluita.

- (25) Nadal: [((¿Però això no ho devia tocar?))] Això...
Pujol: No, no, perdoni, perdoni, “(¿zzzz?) del Partit Popular” (<assenyalant el paper, com si estigués llegint>).
Nadal: No, però vull dir, no ho devia tocar, això, no [((¿zzzz?))]
Pujol: [(**No**, és simplement, dispensi’m, una petita interrupció com la que vostè m’ha fet abans (<s’adreça ara a Nadal>)] (EA95: 85)

Els valors modals bàsics que hem identificat són acord, desacord i contraposició. L’acord es manifesta amb formes explícites d’acord (*d’acord, i tant, exacte*) i amb altres que comparteixen altres valors (*és igual, bé, molt bé, sí*):

- (26) Moderador: [(Senyor Pujol)], després tindrem ocasió de parlar amb molt de detall del tema econòmic i de les xifres, [(però si respectem els dos minuts crec que tractarem tot el que està previst)].
Pujol: [(**Molt bé, molt bé**. Ja en tinc prou)]. (EA95: 30)

El valor d’acord sovint s’expressa unit a repeticions, com en l’exemple anterior (26), i de vegades té un caràcter irònic que fa que pragmàticament el valor final siga de desacord (27):

- (27) Pujol: [(Home, senyor Vidal-Quadras, vostè compregui)], dispensi’m, compregui que sempre el deixo al final perquè encara cap dels participants en aquesta taula m’ha dit “això és una cosa [(que ho faré tan senzill que inclús el President de la Generalitat i candidat ho entendrà.)]
Vidal-Quadras: [(**Sí, sí. Sí, sí.**)]
Pujol: ...aleshores conse_ compregui que jo si amb algú hi hagi de tenir consideració és amb els altres i per això a vostè l’havia deixat per al final, no?. (EA95: 344)

Més estranyament en el corpus, manifesten acord formes com *doncs* o les repeticions:

- (28) Pujol: [...] Però escolti, miri, tres coses volia posar al seu punt: primer, vostè ara:, senyor Nadal, no sé si parla d’adaptació, reforma,

però, vagi, (¿utilitzo?) aquesta paraula de la reforma [(de l'Estatut)],
Nadal: [(Reforma, reforma)].
Pujol: ... i encara que vostè ja sap lo que li vaig a dir, com que hi ha molta
gent que no ho ha sentit encara [(jo (¿zzzzz) sí_)] (EA95: 187)

En l'exemple (28), trobem un cas del que Schlegloff (1987) denomina repetició coral, amb la qual Nadal referma la selecció lèxica de Pujol. En la conversa, aquesta mena de repeticions constitueixen un encobriment cooperatiu, que no reclama torn sinó que demana o verifica alguna cosa.

En síntesi, els marcants típics d'acord mostren, d'una banda, el límit difús entre l'acord modal i l'acord literal i, d'altra, la proximitat entre el valor modal d'acord i l'estructural d'acceptació de torn. Per tant, en un continu de canvi de significat tindríem:

(29) acord literal > acord modal > acord conversacional (=acceptació de torn)

El desacord i la contraposició són valors molt pròxims que expressen un grau diferent de contrast entre les intervencions, més matisat o total, respectivament. En el debat que analitzem, manifesten o reforcen el desacord les formes *home, no, però* (30) i la contraposició les formes *és que, perdoni, escolti, bueno escolti, no, però* i algunes repeticions (31):

(30) Colom: [...] D'acord que hem aconseguit **ALGUNES** qüestions en relació al desplegament dels mossos, però: tot allò que van aconseguir en aquell moment amb molts interrogants, ara estem fent marxa enrere, i_ i en relació_
Pujol: Que vol marxa enrere? [en veu baixa]
Colom: **Home, doncs miri**, la pròpia Secretària d'Inte_ d'Estat de l'Interior va dir clarament que aquí no hi hauria ni un sol guàrdia civil, ni un sol policia que marxés de les comarques.
Pujol: Va rectificar, [(va rectificar)]. (EA95: 158)

(31) Nadal: [...] La meua resposta va ser, i ho he explicat, i vaig dir, per això el senyor Pujol no pot repartir credibilitats, va ser: "de moment no, primer completar les transferències, les cinquanta-cinc", no les seixanta que deia el senyor Colom, [(jo en dic cinquanta-cinc)],
Colom: [(Seixanta, seixanta)].

Nadal: ... seixanta?, doncs les seixanta que falten. (EA95: 216)

Aquests dos valors modals són molt propers al significat proposicional de contrast i a l'ús literal de *no*.

Curiosament, no és estrany trobar formes de disculpa, en concret en boca de Pujol, amb un valor de contraposició.

(32) Pujol: Va rectificar, [(va rectificar)].

Colom: [(Va rectificar dient)] que es concentrarien tots en casernes [(en algun lloc de la comarca. No clar en les casernes)]

Pujol: [(No, no va dir (ai)xò. No va dir-ho)].

Colom: ...que estan en [(ruïnes, evidentment que marxaran)].

Pujol: [(**Perdoni**. No va dir (ai)xò)]. (EA95: 162)

Aquests usos, que aparentment tenen la funció de mitigar l'acte amenaçador de la imatge positiva del receptor, passen a tenir una força agressiva enorme, sobretot quan es combinen amb altres formes. Tanmateix, cal notar que Pujol, en diferents ocasions també utilitza aquestes formes per a disculpar-se.

(33) Pujol: Ah, perdó, no hi ha un torn normal?

Moderador: No, no, però si els hi he explicat abans del debat.

Pujol: **Dispensi, dispensi, dispensi** [se sent riure]. **DISPENSI**. (EA95: 114)

Observem, doncs, com una mateixa forma pot realitzar dues funcions pragmàtiques oposades, com s'esdevé també en el cas de *bé* (cfr. Cuenca en premsa, Serrano 1999).

Funcions proposicionals

Els valors proposicionals són molt poc freqüents (11 casos) i corresponen en el nostre corpus a la conjunció *i*, alguns connectors parentètics i l'estructura *és que*. Segons el significat que manifesten, n'hem identificat els següents:

addició: per cert, i, de fet, és que
disjunció (reformulació): *o sigui*
contrast: però, doncs
conseqüència: *doncs*

En general i sobretot en el text escrit, aquesta mena de connectors gramaticals (conjuncions i connectors parentètics) tenen una funció prioritàriament proposicional o procedimental (cfr. Cuenca 2006); en els inicis del debat el valor proposicional s'afebleix, mentre que el valor procedimental és molt destacat i fins i tot hi ha valors modals afegits, sovint contextualment. Així, en alguns casos, com (34), és difícil separar el significat de contrast del valor modal de desacord o contraposició; en (35), la conseqüència discursiva es barreja amb l'acceptació.

(34) Colom: [...] Escolti'm, mm, li va dir això en el senyor González? Sí?
I, eh., li va dir que sí que ho faria?
Nadal: I tant.
Colom: Però és que ara podé ja no podrà, sap?
Nadal: Ho vorem. (EA95: 152)

(35) Pujol: Tinc encara deu segons? No.
Moderador: Nno, deixem-ho aquí, sisplau [riure del públic]. Siguem equitatius de debò. [No anem a (¿zzzz?) A més a més, sap què passa? Que he anat_)]
Pujol: [(Doncs després, és que tenia un argument contundent, sap? Però, en fi, ja., ja el plantejaré després (<rient>)]. (EA95: 199)

En aquests contextos, els connectors i altres formes com *és que* indiquen continuïtat en el discurs o resposta i sumen un valor més específic vinculat al seu significat bàsic que es barreja amb les inferències derivades del context.

Resultats i anàlisi

Hem comprovat que l'inici de torn en el debat electoral és una posició molt important en les relacions de poder discursiu i tendeix a estar marcat amb formes o estratègies discursives específiques que

realitzen funcions diverses. Aquestes funcions poden agrupar-se en estructurals, modals i proposicionals (taula 1).⁸

Taula 1. Funcions de les marques i estratègies d'inici de torn

Funcions	Casos
Funcions estructurals	141
a) delimitació seqüències	3
b) distribució de torn	52
c) acceptació de torn	57
d) lluita pel torn	29
Funcions modals	48
f) acord	20
g) desacord	10
h) contradicció	18
Funcions proposicionals	11
Altres	13
Total	213

Observem que les funcions estructurals són les predominants (141 casos). Aquest resultat es relaciona amb el fet que el debat electoral és un gènere molt ritualitzat, on les intervencions, i fins i tot la durada d'aquestes, estan majoritàriament pactades amb anterioritat. Així, a diferència del que s'esdevé en la conversa espontània, els polítics participants no poden agafar la paraula a voluntat, sinó només quan els l'atorga el moderador, raó per la qual el paper fonamental dels inicis de torn és estructural (distribuir torns per part del moderador i acceptar-ne o lluitar per aconseguir-los en el cas dels participants); en canvi, els valors modals (acord, desacord i contradicció) i els proposicionals són menys freqüents en l'inici de torn (48 i 11 casos, respectivament), perquè solen donar-se dins de les intervencions. La figura 1 mostra els resultats globals:

⁸ Hem agrupat sota l'etiqueta "altres" alguns casos poc representatius com a funcions aïllades, que inclouen, per exemple, falsos inicis, canvis d'interlocutor o confirmació.

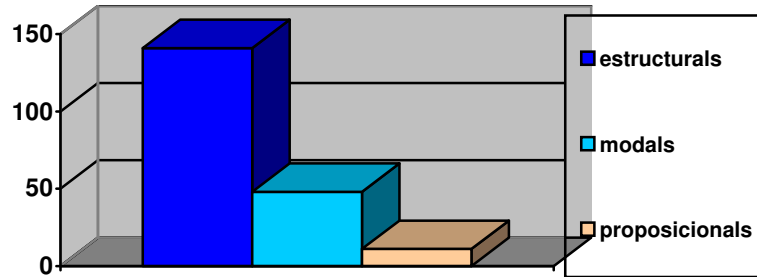

Figura 1. FUNCIONS

Si observem ara els resultats des del punt de vista de les estratègies (taula 2), podem sintetitzar les principals formes identificades; hi indiquem les funcions bàsiques que realitzen (i si són diverses destaquem la més freqüent amb negreta).⁹ La taula 2 mostra que les marques més utilitzades són: marcadors de polaritat (sobretot positiva) i d'acord (sobretot *bé/molt bé*), d'una banda, i vocatius i repeticions, de l'altra.

Les marques de polaritat com a inici de torn (56 casos) tenen un ús molt específic, ja que majoritàriament més que afirmar o negar un contingut indiquen el posicionament de l'interlocutor en l'intercanvi.¹⁰ La de polaritat positiva (*sí*) marca una acceptació de torn, funció que comparteix amb la major part de formes d'acord.

Taula 2. Principals formes d'inici de torn en el debat electoral

Concepte	Forma	Casos	Principals funcions
Acord	d'acord	1	Acord

⁹ En la taula 2, no hem inclòs 12 casos de formes menys freqüents. Són: la salutació bona nit, els connectors parentètics de fet, o sigui, per cert, les interjeccions eh i ah i els marcadors procedents de verbs de percepció (escolti, a veure).

¹⁰ Des d'aquest punt de vista, podrien considerar-se "marcadors de recepció" en el sentit proposat per Vázquez Veiga (2003: 135), elements que "pueden transmitir distintos tipos de significados relacionados fundamentalmente con el control de la interacción y con la actitud del hablante ante aquello de lo que se está hablando".

	entesos	3	Distribució/acceptació
	és igual, i tant, exacte	4	Acord
	bé/molt bé	21	Lluita, acceptació Acord
Agraïment	(moltes) gràcies	10	Acceptació
Polaritat Positiva	<i>sí</i> -marcador	35	Acceptació Acord
Polaritat Negativa	<i>no</i> -marcador	21	Lluita Desacord, contraposició
Excusa	dispensi	1	Disculpa
	perdoni	5	Disculpa Contraposició
	és que	5	Disculpa Contraposició
Petició	sisplau	3	Distribució (moderador)
Pausa	un moment un segon	5	Distribució, lluita
Connector	i	4	Lluita + addició
	però	8	Contrast + desacord/contraposició
	doncs (bé)	5	Conseqüència
	home	5	Desacord , contraposició
Vocatiu		35	Distribució , canvi interlocutor
Repetició		30	Lluita , distribució Contraposició, (acord)

Per tant, el marcador del discurs *sí* manté un valor positiu però no és una afirmació literal, proposicional, sinó que té una càrrega pragmàtica addicional, que, com indica Vázquez Veiga (2003: 163), és una “reacción al marco enunciativo y no al contenido informativo del enunciado o enunciados precedentes”.

A continuació podem observar la diferència entre un *sí* utilitzat literalment (36), que, en aquest exemple, confirma la pregunta

l'interlocutor, i un *sí* emprat com a marcador discursiu (37):

(36) Nadal:[S'adreça al moderador] Podré dir una cosa, no?
Moderador:Sí, (és clar, després) podrà explicar. (EA95: 192)

(37) Moderador:[...] Senyor Ribó, en nom d'Iniciativa per Catalunya-els Verds, té també dos minuts per aquesta exposició inicial.
Ribó:Sí, jo saludo que fem aquest debat. Lamento que en una societat democràtica i amb tantes televisions no en fem durant tota la legislatura [...]. (EA95: 18)

Com a marcador discursiu (37), amb l'ús de *sí* el parlant no afirma ni nega res sinó que accepta el torn que se li acaba d'atorgar. La forma de polaritat negativa (*no*), generalment, manté un valor negatiu i s'usa en contextos de lluita o per a indicar desacord i contraposició, tot i que, pròpiament, no nega el contingut de la intervenció anterior sinó que s'oposa al fet mateix de la intervenció.¹¹ En (38), *no* presenta un significat literal; en canvi, en (39), apareix en un context de lluita pel torn i manifesta contraposició:

(38) Pujol:Ah, perdó, no hi ha un torn normal?
Moderador:No, no, però si els hi he explicat abans del debat. (EA95: 113)

(39) Pujol: [(B(u)eno:)], escolti, si vostè considera que quaranta-dos mil mil_ milions de pessetes [(és poca cosa, perdoni, (¿zzzz?) els hem guanyat, perdoni, ara m'interromp ell)]
Ribó:[(No, és que aquests quaranta-dos mil no els amagui, que els tenen, els tenen altres partides de finançament d'altres comunitats)]. (EA95: 180)

Les marques d'acord (29 casos) són variades en forma i s'usen sobretot per a indicar el valor modal d'acord, el seu corresponent estructural d'acceptació i com a forma de distribució del moderador. Igual que en el cas anterior, estem davant de formes gramaticalitzades amb una unió forta amb el significat originari, tot i que ens situem en nivells més subjectius o metalingüístics.

¹¹ Aquests usos no ens consta que hagen estat analitzats fins ara. Tanmateix, cal destacar el treball de Koike et al. (2001) sobre l'ús de *no, sí* en castellà com a forma d'inici de torn de resposta a actes amenaçadors.

Els vocatius (35 casos) serveixen al moderador per a distribuir el torn, de vegades interrompent o llevant el torn. Constitueixen una estratègia per a marcar explícitament un canvi d'interlocutor i, atès el caràcter molt formal del gènere, adopten la forma *senyor* + cognom.¹²

Les repeticions (30 casos) s'utilitzen fonamentalment per a distribuir el torn interrompent, en aquest cas el moderador, en situacions de lluita pel torn entre participants i amb valor modal de contraposició; a més, es repeteixen sovint *sí, no* amb valor literal i alguns marcadors com a forma d'insistència. Aquest ús és força diferent del que alguns autors identifiquen en el cas de la conversa. Per exemple, Tannen parla de funcions cooperatives com "participatory listenership, ratifying listenership, humor, savoring, stalling, expanding, participating, evaluating through patterned rhythm, and bounding episodes" (Tannen 1989: 59). El caràcter no cooperatiu del debat electoral explica els valors diferenciats d'aquest mecanisme.

Aquests quatre mecanismes (150 casos) representen un 70,4% dels inicis marcats i un 40,1% de tots els inicis del debat. Considerant les funcions que fan, podem concloure que les formes i estratègies d'inici més freqüents indiquen la importància que té la cortesia en aquest gènere i alhora la tensió que es produeix en la distribució de torn. De fet, es tracta d'un gènere no cooperatiu, en què la intenció dels participants és manifestar les diferències amb la resta de grups, sovint mitjançant crítiques als interlocutors, per tal de mostrar superioritat sobre els oponents i aconseguir el vot dels ciutadans. Les repeticions i les marques de polaritat negativa en els inicis de torn resulten ben efectives a l'hora de conduir la intervenció per aquest camí, ja que constitueixen mecanismes molt rendibles en la lluita pel torn i vehiculen valors de desacord i contraposició.

Igualment importants són els vocatius, les marques de polaritat positiva i les marques d'acord, perquè el debat electoral és un gènere molt formal, on tant l'atac a l'adversari com sobretot la distribució de torn ha de fer-se des del respecte. En aquest sentit, el moderador, l'autoritat discursiva convencionalment acceptada pels participants, haurà de tenir molt de tacte i se servirà d'aquest tipus de marques per

¹² Sobre els vocatius, vegeu Cuenca (2004).

a atorgar torns, introduir ordres, (actes amenaçadors de la imatge negativa dels polítics) i fins i tot interrompre (acte amenaçador de la imatge positiva) sense que això comporte una agressió discursiva. Aquestes marques també seran útils als polítics per a mostrar la necessària (des)cortesia política. És evident, per tant, que el gènere condiona la funció pragmàtica de les marques més utilitzades en els inicis de torn, les quals solen tenir una funció diferent en la conversa espontània.

Si considerem, d'altra banda, el nombre de torns (marcats i no marcats en l'inici) i d'intervencions i els participants (taula 3), podem destacar algunes diferències interessants:

Taula 3. Nombre d'intervencions, torns i torns marcats per participant

	Intervencions	Torns	inicis marcats nombre/%
Moderador/a	158	144	82 (73,0%)
Pujol	90	69	45 (65,2%)
Colom	53	34	20 (61,8%)
Vidal-Quadras	53	42	24 (57,1%)
Ribó	36	26	13 (50,0%)
Nadal	71	59	29 (49,1%)
<i>Total</i>	461	374	213 (56,9%)

Observem que més de la meitat dels torns estan marcats inicialment (56,9%). Pel que fa a diferències individuals dels interlocutors, el moderador/a és qui, en termes absoluts, marca més torns i qui fa menys intervencions addicionals, com és lògic per la seua funció. A més, hi ha una asimetria entre els moderadors i els participants pel que fa a funcions i marques discursives específiques. Les funcions que els diferencien dels polítics participants són la capacitat d'obrir i tancar la seqüència discursiva i la de distribuir (atorgar, redistribuir o treure) els torns de paraula. En canvi, els polítics participants a penes utilitzen algun vocatiu i han d'acceptar les decisions del moderador pel que fa als torns. Les marques més característiques del moderador per a realitzar la seua funció són els

vocatus, que, com hem vist, vehiculen la formalitat del gènere i la consideració cap als participants, però també, de vegades, sobretot quan es repeteixen o es combinen, la força apel·lativa i conativa que de vegades els és necessària.

Entre els participants, cal remarcar, en primer lloc, les diferències quant al nombre de torns: Pujol (69 torns) duplica el nombre de torns de dos dels polítics (Colom i Ribó) i supera clarament els altres dos. En aquest sentit, s'ha de tenir en compte que Pujol és president del govern en el moment del debat i ha de respondre sovint a les al·lusions a la seua gestió fetes pels altres participants.

Quant a inicis marcats, les xifres oscil·len entre el 49% i el 65% de marcatge; la proporció superior és novament la de Pujol, resultat que és coherent amb altres estudis que hem realitzat. Així, hem pogut comprovar que és també el polític que usa més marques de primera persona –mitjançant les quals assumeix responsabilitats com a governant, posa distància amb la resta de participants i fins i tot pot arribar en ocasions a adjudicar-se funcions de moderador (Campos, Marín i Cuenca 2004). Pujol destaca també perquè usa més marcadors discursius procedents de verbs de percepció (*a veure, aviam, escolti, miri*) utilitzats en el debat electoral fonamentalment per a introduir actes amenaçadors de la imatge dels interlocutors (Marín 2003, 2005).

Pel que fa en concret als inicis marcats, a més d'utilitzar-ne més que la resta de polítics, Pujol se'n diferencia per les estratègies que emprà. Així, mentre que la majoria de participants destaquen en els inicis d'acceptació, Pujol subratlla els inicis que indiquen lluita i contraposició, valor als quals no dediquen gaire atenció la resta de polítics. D'aquesta manera, prepara de bon començament les seues intervencions, com a mecanisme d'argumentació implícita, i guanya temps per a desenvolupar els arguments que constitueixen l'argumentació explícita.

En definitiva, la utilització de totes les marques a què hem fet referència no fan sinó posar de manifest l'habilitat discursiva d'aquest polític, que sap molt bé com sol·licitar i mantenir el torn de paraula i com rendibilitzar-lo al màxim.

Conclusions

La nostra anàlisi d'un debat electoral ha permès mostrar que l'inici de torn és una posició essencial en aquest gènere: més de la meitat dels torns del debat analitzat estan marcats. S'hi identifiquen marques i estratègies reiterades, entre les quals cal destacar el vocatiu, les repeticions, les marques d'acord i *sí* utilitzat com a marcador discursiu.¹³ En el cas del moderador, el vocatiu té una funció fonamental en la distribució de torn; en el cas dels polítics participants, les marques d'acord, juntament amb les d'agraïment, i *sí* utilitzat com a marcador discursiu serveixen per a acceptar el torn – sovint formant un parell adjacent amb la distribució del moderador– i per a preparar la intervenció. Així, en l'inici de torn dels polítics trobem elements que, com assenyala Schlegloff (1980: 113), “are produced, and treated by recipients, as preliminaries or prefaces to the projected action –things (needing) to be done before, or ‘leading up to,’ the projected action”. En efecte, aquestes marques preparen la intervenció en relació a l'organització de l'intercanvi (acceptació de torn o lluita) i, en menor proporció, en relació a aspectes modals o proposicionals de la intervenció, els quals es vinculen més directament a funcions argumentatives típiques del debat com a gènere argumentatiu no cooperatiu.

Hem indicat que el gènere és un element decisiu en l'aparició i la funció de certes marques. En aquest sentit, els inicis marquen la asimetria intrínseca al debat entre el moderador, que controla l'intercanvi, i els polítics, que intenten exposar els seus punts de vista i superar els adversaris. Quant als polítics, algunes de les dades obtingudes apunten cap a tendències que ja hem observat en l'anàlisi dels marcadors del discurs procedents de verbs de percepció i en la classificació de les marques de primera persona. Aquests estudis (Marín 2003, 2005; Campos, Marín i Cuenca 2004) permeten observar

¹³ En altres debats electorals, amb diferents participants, també s'observen el mateix tipus d'estratègies, tot i que, molt probablement, la freqüència d'ús és diferent. Una comparació més extensa i especialment tenint en compte un mateix polític en posició de govern i d'oposició permetria concretar fins a quin punt estratègies de poder discursiu i poder polític estan directament relacionades.

la codificació gramatical i lèxica de les relacions de poder en el nivell discursiu i extradiscursiu com a formes d'argumentació implícita (Cuenca 1995), estratègies discursives lligades al vessant dialògic del debat electoral. La freqüència en el marcatge dels inicis i les formes o estratègies adoptades semblen vincular-se així mateix al poder discursiu que, en alguns casos, és també projecció del poder polític real o autoatribuït.

Bibliografia

- Campos, Àngels, Marín, M. Josep & M. Josep Cuenca. 2004. "Las marcas de primera persona en el debate electoral", dins Augusto Soares da Silva, Amadeu Torres & Miguel Gonçalves (eds.), *Linguagem, Cultura e Cognição: Estudos de Linguística Cognitiva*, vol. 2, Coimbra, Almedina, 279-298.
- Cortés, Luis & Antonio M. Bañón. 1997. Comentario lingüístico de textos orales II. El debate y la entrevista, Madrid, Arco/Libros.
- Cuenca, M. Josep. 1995. "Mecanismos lingüísticos y discursivos de la argumentación", *Comunicación, Lenguaje y Educación* 25: 23-40.
- _____. 2004. "El receptor en el text: el vocatiu", *Estudis Romànics* XXVI, 39-64.
- _____. 2006. La connexió i els connectors. Perspectiva oracional i textual, Vic, Eumo.
- _____. (en premsa) "Pragmatics in contrast: the case of well", *Journal of Pragmatics*.
- Goffman, Erving. 1976. "Replies and responses", *Language in Society* 5, 257-313.
- González, M. 1998. "Bé i bueno. Apunts sobre l'ús dels marcadors discursius", dins Lluís Payrató (ed.), *Oralment. Estudis de variació funcional*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 241-257.

- _____. 2004. *Pragmatic Markers in Oral Narrative: The Case of English and Catalan*. Pragmatics and Beyond New Series 122. Philadelphia/Amsterdam, John Benjamins.
- Koike, Dale A., Robert E. Vann & Joan Busquets. 2001. "Spanish no, sí: reactive moves to perceived face-threatening acts, part II", *Journal of Pragmatics*, 33.6, 879-899.
- Marín, Maria Josep. 2003. *Discurs i gramaticalització: verbs de percepció usats com a marcadors discursius en el debat electoral*, València, Servei de Publicacions de la Universitat de València, CD-Rom. <http://www.tdx.cbuc.es>
- _____. 2005. Marcadors discursius procedents de verbs de percepció. Argumentació implícita en el debat electoral, València, Universitat de València, *Quaderns de Filologia*, Annex 59.
- Norrick, Neal R. 2001. "Discourse markers in oral narrative", *Journal of Pragmatics*, 33.6, 849-878.
- Schlegloff, Emanuel A. 1980. "Preliminaries to preliminaries: "Can I ask you a question?", *Sociological Inquiry* 50, 104-152.
- _____. 1987. "Recycled turn beginnings: A precise repair mechanism in conversation's turn-taking organisation", dins G. Button & J. R. E. Lee (eds.), *Talk and Social Organisation*, Oxford, Clarendon Press, cap. 3, 70-85.
- Serrano, María José. 1999. "Bueno como marcador de inicio de turno y contraposición: estudio sociolingüístico", *International Journal of the Sociology of Language* 140, 91-109.
- Tannen, Deborah. 1989. *Talking Voices. Repetition, Dialogue and Imagery in Conversational Discourse*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Vázquez Veiga, Nancy. 2003. *Marcadores discursivos de recepción*, Santiago de Compostela, Universidade de Santiago de Compostela.
- Vila, F. X. 1998. "Bueno, vale ja de criticar, no? Marques transcòdiques lèxiques i variació funcional en català", dins Lluís Payrató (ed.) 1998. *Oralment. Estudis de variació funcional*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

- Serrano, María José (1999) “Bueno como marcador de inicio de turno y contraposición: estudio sociolingüístico”, *International Journal of the Sociology of Language* 140, 91-109.
- Tannen, Deborah (1989) *Talking Voices. Repetition, Dialogue and Imagery in Conversational Discourse*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Vázquez Veiga, Nancy (2003) *Marcadores discursivos de recepción*, Santiago de Compostela, Universidade de Santiago de Compostela.
- Vila, F. X. (1998) “Bueno, vale ja de criticar, no? Marques transcòdiques lèxiques i variació funcional en català”, dins Lluís Payrató (ed.), *Oralment. Estudis de variació funcional*. Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2.